

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za ~~gg~~ učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarija 1900. Leto XVII.

Obseg: Snujmo živinorejske zadruge! — Zboljšan način cepljenja v precep — Sestava mleka ter škodljivi vplivi na mleko, iz kterega se dela sir. — Enketa za vinstvo v Novem Mestu. — O napravi ter porabi gnojnih gred. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Snujmo živinorejske zadruge!

Naša živinoreja napreduje. O tem pričajo premo-
vanja, semnji itd. Po nekterih naših krajih pa venderle
ni opaziti pravega napredka, in tega tudi toliko časa
ne dosežemo, dokler se naše živinorejske razmere ne
urede nekoliko bolj.

Ti nedostatki obstojé poglavitno v tem, da še
vedno primanjkuje plemenih bikov, potem pa, da se
rabijo v enem in istem sodnem okraju, da celo v eni
in isti občini biki različnih plemen, naj že bodo pri-
pravni za zboljšanje domače govedi ali ne, kakor tudi
slednjič, da se na odbiranje in dobro rejo plemenih
živalij — krav in telic — premalo važnosti polaga.

Pri tem seveda največ trpe mali posestniki. Ti
so prisiljeni, da rabijo biki, ki so v njih okolici, naj
so že dobri ali slabi, pripravi ali nepripravi. Da v
takih okoliščinah in razmerah živinoreja ne more na-
predovati, zlasti ne ona malega posestnika, je več
kakor očitno.

Ako se deželni zakon za povzdigo živinoreje iz-
premeni, kakor je to nasvetovala enketa, ki je lansko
leto v tej zadevi zborovala v Ljubljani, izpremeni
namreč v tem zmislu, da se imajo stroški za nakup
plemenih bikov zanaprej pokrivati ravno tako iz ob-
činskih blagajnic kakor druge potrebščine, in da se
ima dežela razdeliti v plemenske okraje, v katerih se
bodo smeli licencirati in rabiti le biki določenega, do-
tičnemu kraju prikladnega plemena, potem je upati, da
se tudi pri nas zboljšajo živinorejske razmere. Ob tako
urejenih razmerah je pričakovati, da se število po-
trebnih bikov hitreje popolni in da se preneha z vpe-
ljevanjem in rabo vseh mogočih tujih plemen.

Najbolj izdaten in zares pravi napredek se bo
dal pa tudi v tem slučaju doseči šele potem, ako se
živinorejci sami začnemo nekoliko bolj brigati in za-
nimati za razvoj naše plemene živine in ako sami
začnemo skrbeti zato, da dobimo prave biki v naše
kraje.

V to svrhu pa je treba, da se združimo in da
snujemo živinorejske zadruge.

S takimi zadrugami bomo najprej dosegli, da
se naša živina v posameznih krajih v svojih lastno-
stih in životnih oblikah zenači in da s tem pridobi
tisto vrednost, katero ima plemena živina po drugih
krajih. Pri naši živini se plačuje sedaj le meso, ker ji
manjka prave vrednosti za plemo. Kakor hitro se pa
naša živina s pomočjo zadrugnega delovanja zboljša,
zenači in utrdi v svojih dobrih lastnostih, potem bo
tudi ona zadobila tisto toli cenjeno plemensko vred-
nost, katero moramo sedaj z dragim denarjem plačevati
po drugih deželah.

Take zadruge bodo imele pa tudi to v svoji
skrbi, da bodo posredovale pri prodaji doma izrejene
plemene živine.

Kako ugodno vplivajo zadruge v obeh teh ozirih
drugod, nam dajejo najlepši izgled sosednje dežele, ki
so s snovanjem zadrug največ pripomogle, da se sedaj
živinoreja po teh deželah tako lepo razvija in živina
za tako lep denar prodaja.

V naših razmerah naj bi se snovale pred vsem
zadruge za vzdrževanje bikov. Vajemnem delu z ob-
činami bi take zadruge lahko veliko pripomogle, da bi
se že enkrat ugodno rešilo vprašanje o potrebnih bikih.
Z nakupom pripravih bikov bi take zadruge najbolj

ugodno vplivale na zenačenje in zboljšanje živine v posameznih okrajih.

V krajih pa, kjer so razmere za živinorejo bolj ugodne, kjer se nahaja dosti vnetih živinorejcev in tudi že precej lepe in bolj zenačene živine, tam naj bi se snovale živinorejske zadruge v širšem pomenu besede. Po takih krajih je želeti, da se ne skrbi samo za pripravne bike, ampak tudi za to, da se z oddiranjem lepih in dobrih krav prireja tudi dobra goved za plemo, ktere pri nas še povsodi primanjkuje.

Na Dolenjskem bi bilo snovati take zadruge pred vsem v Temeniški dolini, kjer bi se za plemo lahko prirejela prav lepa goved. Na Gorenjskem so razmere v tem pogledu v obče ugodnejše. Na Notranjskem in ostalem Dolenjskem pa kaže snovati pred vsem zadruge za vzdrževanje bikov. Kakor hitro bi se po teh krajih živina v svojih lastnostih zboljšala in zenačila, naj bi take zadruge svoje delovanje razširile in naj bi se ukvarjale tudi s prirejo in prodajo lepih plemenih živalij. R.

Zboljšan način cepljenja v precep.

Najstarejši način požlahtnjevanja sadnega drevja je gotovo cepljenje v precep. Po njem je gotovo dobilo požlahtnjevanje sploh, naj je že izvajamo kakorkoli, ime cepljenje, ker se pri tem podloga razcepi ali razkolje. Dasi je ta način najstarejši, pa ni najslabši, marveč je v gotovih slučajih celo najboljši. Najboljši je pa, če moramo požlahtniti zelo debele podloge, bodisi divje ali pa take, ki so že enkrat bile požlahtnjene, katerih sad pa nam ne ugaia in jih precepimo, da zaplodimo boljšo vrsto.

Precepljenje starejšega, že rodečega pa vendar še mladičnega sadnega drevja je dostikrat prav velikega gospodarskega pomena, kajti veliko bolj se nam izplača, če tako drevje precepimo, kakor pa, če je izkopljemo ter nadomestimo z drugim, prav mladim. Da pa bode ta način cepljenja res koristen, ga je treba zvrševati pravilno, zboljšano, ne pa po starokopitnem načinu. Zboljša se pa ta način lahko večstransko; prvič v tem, da se čepičem ne delajo sedla, kakersna kažeta črki *s*, *s'* na podobi 7., ampak da se cepiči prirežejo nalik zagozdi, kakersno kaže podoba 8. Z delanjem sedel na cepičih se le čas trati in se cepiči slabe, da se laže odlomijo. Ne prime se pa sedlan cepič prav nič bolje kakor zagozdnat, marveč še slabše in se ne prime tako rad, ker navadno špranje v podlogi ne izpolni tako popolnoma. Na kar je pa pri vtikanju cepičev v podlogo treba posebno dobro paziti, je to, da se tako globoko vanjo vtaknejo, da se rezne ploskve cepičeve zagozde popolnoma skrijejo v nji in da se na obeh straneh cepičeva lubad nekoliko nazaj zaviše. Pri vtikanju cepičev v podlogo je nadalje paziti na to, da

Podoba 7. Podoba 8.

sta prva, spodnja popa cepičeva tik nad rezno ploskvijo podloge noter obrnjena, ne pa ven. Na to je treba paziti zaradi tega, ker se cepiči le tedaj, če jih tako umestimo, debele na znotraj in se precep na podlogi hitro zaraste. Ako se pa prva dva popa ven obrneta, potem se cepiči debele na zunaj, in precep na podlogi se vsled tega zaraste pozno. Pravilno v podlogo vtaknjena cepiča nam kaže podoba 9. Gledé dolgosti cepičev bodi omenjeno, da jih marsikje puščajo veliko predolge, kar cele šibe. Kakor predolgi cepiči, ki imajo 10, 12 ali še več popov, niso pravi, tako tudi ne prekratki, ki imajo le 3 do 4 očesa. Najprimernejše število popov je 6 do 8. Take cepitve ni treba obvezovati, podloga drži že sama cepiče dovolj trdno v precepu. Tudi se ne priporočajo razna mazila in ovoji, kakor ilovica, mah, cape ali slama, kakor so po nekod v navadi.

Najpripravnejše, najčednejše in najboljše mazilo za zamazanje požlahtnitev je mrzlotekoča cepilna smola, ki se naredi iz 25 delov smrekove smole, iz 5 delov špirita ter nekoliko loja. Taka smola se kar s kakim

Podoba 9.

čopičem namaže na rane požlahtnitvi, in vse je pri kraju; ni treba ne mahu, ne cap, ne obvezovanja. Da se pa cepilna smola ne zaleze v precep na podlogi, naj se čez njo položi kosček trdega popirja ali pa suhe lubadi, nikoli pa ne sveže, kajti sveža se na solncu posuši, se skrivi in veter jo odpihne. Marsikje, kjer imajo ostre zime, se zelo priporoča, da se požlahtnitve pred zimo oblože s suhim mahom ter ob vežejo s srobotom, kajti skušnija uči, da v takem podnebju požlahtnitve prav rade pozebejo. R. D.

Sestava mleka ter škodljivi vplivi na mleko, iz kterega se dela sir.

Mleko je zmes vode, tolšče, sirnine, raznih drugih beljakovin, mlečnega sladkorja in raznih solij.

Povprečno je v 100 kg kravjega mleka

vode	87.3 kg
tolšče	3.5 "
sirnine	3.5 "
raznih beljakovin (skute)	0.5 "
mlečnega sladkorja	4.5 "
raznih solij	0.7 "

skupaj 100 kg

Kak sirar bi utegnil dvomiti o pravilnosti tega računa, ker se povprečno za 1 kg dozorelega sira potrebuje 12 kg mleka, oziroma ker dá 100 kg mleka 8 kg sira in se to razmerje torej ne sklada z gorenjim računom, ki kaže, da je v 100 kg mleka 7 kg sirnine in tolšče. Pomniti je treba, da je v popolnoma dozorelem siru tudi veliko soli in vode.

Sicer pa moramo pripomniti, da sestava mleka ni vedno enaka; tako je na pr. mleko novomolznih krav manj tolsto kakor mleko krav, ki že dolgo molzejo. Sestavo mleka predrugačijo tudi razna močna krmila,

kakor tudi krma s polja in travnikov, ki raste pod različnimi podnebnimi vplivi, na različnih tleh in s pomočjo različnega gnoja, sosebno umetnega.

Ker je mleko zmes raznih snovij, zato je neprenehoma podvrženo raznim vplivom in izpremembam.

Da se izdeluje prav fin in zelo okusen sir, je prvi pogoj dobro, zdravo in tolsto mleko. Zaradi tega naj sirar strogo zahteva oddajo le takega mleka, gošpodarji naj pa v svojo korist skrbijo za tako mleko in naj je zlasti obvarujejo pred nakisanjem in razkrojitvijo.

Potrebno se nam zdi opozoriti na nekatere okoliščine, ki na mleko škodljivo vplivajo.

Mleko bolnih, zlasti na vimenu bolnih krav je vedno slabo, celo če žival dobiva močna zdravila.

Mleko utrujenih krav, bodisi če jih vpregamo ali daleč ženemo, ni dobro, posebno kadar jim je vroče ali če trpe žejo.

Vsa krmila, ki se lahko skisajo, posebno oljnata, kakor sezamove in podzemeljskega oreha tropine, naredijo mleko za sirarstvo manj sposobno, ako pri krmljenju ne skrbimo za največji red in največjo snago. Vrhu tega taka krmila povzročajo premočno kipenje sira in tudi vplivajo na njega okus. — Svariti je tudi pred krmljenjem bolnega ali gnilega krompirja, bodisi sirovega ali kuhanega, pred nezrelim in gnilim sadjem in pred napajanjem krav s siratko.

Umetna gnojila, ki imajo v sebi mnogo žveplene kisline, naredijo klajo, ki slabo vpliva na mleko. Škodljivo je tudi, ozelenelo travo polivati z gnojnicjo, če se potem gnojnica na travi posuši in se onesnažena trava poklada. Seno ali trava, ki se na kupu segrejeta in taka pokladata, naredita mleko, ki se rado skisa.

Na mleko nadalje slabo vpliva zaduhli, vroči zrak v prenapolnjenih, nizkih in slabo prezračenih hlevih, nesnaga na živalih ter pri molzenju, hitro, nepopolno in sirovo molzenje, vsled česar v vimenu zastaja mleko, ki lahko zgreni ter dela volčič na vimenu.

Mleko krav, ki se gonijo, ni dobro, in istotako naj se ne rabi za izdelovanje sira mleko krav, ki so se otele, predno ne preteče 9—10 dni. Prvo mleko po teletu pa ni celo zanič.

Mleko krav, ki imajo kmalu storiti, ni več dobro za sir, kakor hitro postane močno grenko ali slano. Tudi prestano mleko, ki je bilo v vimenu 24 ur, ni za sir.

Na mleko zelo slabo vpliva nesnažna posoda. Leseno posodo je treba skrbno izpirati in vsak teden z lugom izpariti. Najboljša je pocinjena ploščevinasta posoda, a tudi ta naj se nadomesti z novo, kadar je že zelo obrabljena.

Škodljivo je, če mleko v vročem letnem času med molžo stoji v vročem, zaduhlem hlevu. V tem času naj se mleko ročno nosi iz hleva, in če je količaja mogoče, naj se hladi z mrzlo vodo.

Pri prenašanju mleka v sirarnico naj posode ne bodo prepolne in zaprte, ker se sicer mleko zaduši in skisa.

Pa tudi povsodi v sirarnici je paziti na največjo snago in red; prostori, kjer se hrani mleko, naj bodo vedno dobro prezračeni in tako prirejani, da se da mleko hladiti. Za hlajenje mleka so najboljše lesena ali cementna korita, ki so napolnjena z mrzlo vodo, ali pa taka, skozi ktera teče mrzla voda in v ktere se postavlja mleko v posodah.

Umen sirar bo pa mleko, ki pride v sirarnico, vedno natančno opazoval ter ob potrebi tudi preiskal. Preiskava v sirarnici pa ni omejena le na določitev

tolšče v mleku, ampak mora določiti tudi duh in okus mleka, njega kipelno silo ter njega večjo ali manjšo zmožnost zasiriti se (zakrkniti).

Enketa za vinstvo v Novem Mestu.

(Dalje.)

Drugo vprašanje je bilo: *a)* Kako uspevajo na Kranjskem dosedaj pomnoževane ameriške podloge: *a)* riparija portalis, *β)* solonis, *γ)* rupestris monticola, *δ)* hibridi?

b) Ktera teh vrst je najpriporočljivejša in zakaj?

O teh točkah je poročal tehnični voditelj v Novem Mestu g. Boh. Skalicky. Njegovo poročilo se glasi:

Ameriške trte, ktere danes rabimo za podloge, so bile vpeljane iz Amerike, deloma so pa nastale s križanjem ameriških trt z našimi domačimi.

Če hočemo določiti, ali se kaka vrsta priporoča, moramo upoštevati troje lastnostij, in sicer: 1.) kako kljubuje trtni uši, 2.) kako se sponaša glede zemlje in podnebja in 3.) v koliko je sorodna z domačimi trtami.

Izprva se je gledalo le na to, da se dobe vrste, ki se upirajo trtni uši. Sedaj pa vidimo, da imajo to lastnost več ali manj vse ameriške trte; glavno je torej, da določimo vrste, ki dobro uspevajo v naši zemlji in v našem podnebju. Vsaka ameriška trta pri nas ne uspeva enako. Pokazalo se je, da vse ameriške trte slabo uspevajo v zelo apnenih in mokrotnih legah, dočim se lepo razvijajo v dobrih, rodovitnih, kremenovo ilovnih, ne pretežkih in mokrih in ne preapnenih zemljah.

Ker so se rodne ameriške trte pokazale kot malo-vredne, so začeli saditi le divje, nerodovitne trte, ki močno rastejo.

Dandanes pomnožujemo večinoma le troje podlog, namreč riparijo, solonis in rupestris.

1.) Na Kranjskem so najprej pomnoževali malolisto riparijo, t. j. riparijo sovaž. Najstarejše cepljenke na ti podlogi so v občini Velika Dolina v krškem okraju; stare so približno 12 let. Tam uspevajo te cepljenke dobro in tudi dobro rodé. Tam hvalijo tudi ameriški vrsti fijalo in elviro, vendar se ti vrsti ne moreta priporočiti, ker le malo kljubujeta trtni uši.

Večletne skušnje so pokazale, da so velikoliste vrste mnogo boljše od malolistih ter da so prve mnogo manj občutljive posebno proti apnu kakor maloliste; zato se pa sedaj pomnožujejo le velikoliste riparije. Riparija prav dobro uspeva skoraj povsodi na Kranjskem, je torej najpriporočljivejša podloga.

(Poročevalec je imel s seboj mnogo vrst zemlje iz raznih vinorodnih krajev na Kranjskem. Poudarjal je, da je kranjska dežela, ki spada v okoliš apnenih planin, postala tako znamenita vsled čudne tvorbe apnene prsti. Vinorodni kraji na Kranjskem so večinoma iz razpadlega apnenca in škrlinika. Vender tu ni tako apnenih zemelj kakor bi se mislilo, marveč so vse bolj ilovne.)

Tako so na pr. vinorodne prsti v vipavski in vremski ali reški dolini iz sprhlega škrlinika in imajo redkodaj čez 10 % apnenca v sebi, če pa škrlinik popolnoma sprhne, postanejo iz njega težke zemlje.

V Belikrajini (Dolenjsko) nahajamo rdeče do sive, na železu bogate ilovne zemlje, ki imajo precej malo apna v sebi, čeprav so na apnencu, iz katerega so nastale. Najde se pa tudi škrlinik, ki je popolnoma

podoben onemu v vipavski dolini. Isto se lahko reče o večini krajev na Dolenjskem.

Bele, jako bogate zemlje se nahajajo okoli Rake, Št. Jarneja in Bele Cerkev. To so ostanki mehkega, kredi podobnega sprhlega apnenca. Večkrat se pripeti, da imajo take zemlje v teh krajih po 40 do celo 80 % ogljikovokislega apna v sebi. Mislilo bi se torej, da riparija v teh zemljah nikakor ne more uspevati. Vender pa 4letne cepljenke prav dobro uspevajo v vinogradih okoli Bele Cerkev. Nasprotno pa nahajamo okoli Rake in Št. Jarneja, kjer so zemlje poleg tega, da so zelo apnene, tudi jako vlažne, da riparija in tudi na riparijo cepljene trte rade bledé.

Ta izprememba prihaja najbrž odtod, da je v suhih krajih voda izprala ogljikovokislo apno v spodnje plasti, ki trtnim koreninam niso pristopne. Da je to res, kaže dejstvo, da iste trte prva leta po rigolanju šibko rastejo in blede, dočim se poznejša leta popolnoma izpremenijo. Da pa voda apno izpere, dokazujejo votle ali luknjičaste apnene krogle, nahajajoče se na površju zemlje.

Po dosedanjih izkušnjah se torej z gotovostjo lahko trdi, da velikolista riparija uspeva povsodi na Kranjskem, kjer zemlja ni preveč apnena in ne prevlažna. Riparija je posebno proti mokroti jako občutljiva. Prav dobro uspeva v rumenih ali rdečih, na železu bogatih, ne težkih glinastih zemljah, dočim v težkih, ilovnih in vlažnih zemljah kaj slabo raste.

2.) Solonis. Tudi to trto so pričeli zadnja leta zelo pomnoževati na Kranjskem. Ona posebno dobro uspeva v težkih škrlinikovih ali lapornatih zemljah na Vipavskem. Ker se pa ta vrsta kaj nerada okorenini in tudi cepitev nerada sprejme, jo v drugih krajih opuščajo. Sade jo le tam, kjer riparija več ne uspeva bodisi zaradi vlage ali apna.

3.) Od trt rupestris se najbolj sadi rupestris montikola, ker ta popolnoma nadomešča riparijo v zelo apnenih, pa ne prevlažnih zemljah. Mokre zemlje ji sploh ne ugajajo, zato v njih blede in napravlja samo stranske izrastke ter raste grmičasto.

4.) Križanke (polutani, hibridi) so nastale z umetnim oprašenjem žlatnih trt s cvetnim prahom ameriških trt. Pri nas se o teh ne more še nič določnega povedati. Poskusi so se naredili s 4 takimi hibridi. Križanka aramon $\times$ rupestris ganzin št. 1, uspeva v zelo apnenih zemljah prav dobro, Mogoče, da bo tudi v drugih zemljah dobro uspevala, ker ima pol lastnostij žlahtnih, pol pa divjih trt.*)

Kar se pa tiče sorodstva ameriških trt z domačimi, žlahtnimi, je pripomniti, da ena in ista vrsta ne uspeva enakomerno na raznih podlogah; tako na pr. pri nas rodé vse na riparijo cepljene trte, dočim se o rupestris montikoli in tudi o solonis to ne more trditi. Nasprotno se je pa zopet opazilo, da raste in rodi na solonis cepljeni beli burgundec skoraj bolje kakor na riparijo cepljeni. Sorodstvo trte rupestris montikole do naše trte je precej veliko, zato pa tudi te cepljenke dobro uspevajo. Na Nižjem Avstrijskem imajo glede sorodstva in uspeha večje sitnosti, na kar pa zelo vpliva ondoto mrzlejša podnebje. Škoda bi bilo torej, ako bi se ta vrsta popolnoma zavrгла.

*) Iz teh navajanj lahko vsakdo sklepa, da ni mogoče vselej z gotovostjo reči, ta vrsta bo uspevala v tej, ta v oni zemlji. Zato smo večkrat poudarjali v tem listu, kadar se je pričel kak spis o tem, da naj vsakdo, predno svoj vinograd pravilno zasadi, posadi nekoliko raznih vrst in naj potem pomnožuje tisto vrsto, ki najbolje uspeva.

Ako jemljemo v poštev vse tu navedene izkušnje, se lahko reče, da je za naše kranjske vinorodne razmere najboljša podloga velikolista riparija (portalis). V peščenoilovnih, ali tudi lapornatih, ne premokrih, pa tudi ne presuhih in kamnitih legah in zemljah naj se sadi velikolista riparija, ker ta v imenovanih zemljah dobro uspeva in isto tako vse na njo cepljene trte. Ta podloga je za naše razmere najboljša.

Solonis naj se sadi v zemljah in legah, o katerih riparija vsled prevelike vlažnosti ali preapnene zemlje več ne uspeva.

Rupestris montikola je za zemlje, v katerih prvi dve ne uspevata.

Križanke se za splošno sajenje sedaj še ne morejo priporočati.

Glede sponašanja raznih vrst na razne podloge bo pozneje mogoče dati natančnih pojasnil in navodil, ker se sedaj preskušajo v državnih in deželnih ter od dežele podpiranih uzornih vinogradih.

Temu poučnemu poročilu je pl. Lenkh pripomnil, da se križanke mnogo bolje zoperstavljajo peronospori kakor naše domače trte. Vodja Dolenc je izjavil, da v šolskih nasadih glede uspevanja teh za podloge priporočenih vrst ni našel nikake razlike. Potovalni učitelj Gombač je omenil, da je velikolista riparija res ena najboljših in najpriporočljivejših podlog za večino zemelj ter da trto solonis kozavost ali črni palež jako napada. Nato je tehnični voditelj Skalicky še dostavil, da je trto berlandieri popolnoma opustiti.

Vsi poročevalčevi predlogi so bili sprejeti.

(Dalje prihodnjic)

0 napravi ter porabi gnojnih gred.

(Konec.)

Na dno gnojnih gred pride svež gnoj, in sicer konjski, ki je najtoplejši. Gnojne grede, napolnjene s svežim gnojem, imenujemo gorke gnojne grede. Ako pa vzamemo z listjem pomešanega konjskega ali govejega gnoja, potem se pa toplota počasneje razvija, in take grede se imenujejo napol gorke grede. Aka pa vzameš že rabljenega gnoja, ki daje malo toplote, je pa taka greda mrzla gnojna greda.

Spomladi, oziroma konec zime, priredimo prve gnojne grede za vzgojo solate, retkvice, kreše in korenja. Za vzgojo teh rastlin zadostuje nad gnojem 15 do 17 cm debela plast dobre povrtné zemlje. Zemlja ne bodi prevročna, in njeno površje bodi k večjemu 6 cm oddaljeno od oken. Solatnih sadik si moraš seveda že prej v tružicah vzgojiti iz semena. Sadike sadi v vrste po 10 do 12 cm narazen, v vrsti pa po 6 cm vsaksebi. Ne sadi pregloboko. Pikirane korenine ne smejo biti podvihane. Pazi tudi, da osrčje sadik ni blatno od zemlje. Retkvico potikaj med solato, zrno od zrna vsaj po 1 cm narazen. — Ako pa nimaš solatnih sadik, pa ravnaj na pr. takole: Kadar je greda primerno topla, vsej naredko korenja, vmes pa retkvice. Na posejano seme pospi na rahlo zemlje in potem vsej prav naredko solatno seme, ktero zopet pospi z malo zemlje ter z deščico rahlo pritisi. Ako je bila zemlja suha, poprši posejano gredo dobro z mlačno vodo. Ker so retkvica, solata in korenje enolike visokosti ter potrebujejo enoliko toplote in vlage, zato se najbolj ujemajo; le na to je paziti, da ima vsaka rastlina dovolj prostora, zato jih je treba vedno redčiti ter pleti.

Po setvi bodi greda eden ali dva dni odeta s slamo ali z deskami; ako je pa v njej soparno, morajo biti okna na gorenji strani dvignjena kakega pol centimetra, in to tudi ponoči, da odhajajo škodljivi plini. Ako se vzlic temu naredi na prsti plesen, potresi dotična mesta z moko iz lesnega oglja. Kakor hitro pa rastlinice pribodejo iz zemlje, naj pa dobivajo kolikor le mogoče veliko svetlobe, in okna naj bodo vedno snažna. Ravno izkalivše rastlinice so najobčutljivejše, zato jim je razen svetlobe treba tudi veliko svežega zraka. Največji mráz in najslabše sneženo vreme nas ne smeta strašiti, da bi vsak dan vsaj malo ne vetrili, drugače rastlinice znore, t. j. prva dva, t. j. kalična lista ne poženetá tik zemlje, ampak stojita na dolgem peclju. Take rastline pa niso zanič. Ako se pripeti iz enega ali drugega vzroka, da vse rastlinice znore, je najbolje, gnojno gredo drugič obdelati in obsejati. Vzrok norenju je lahko tudi prevroč gnoj, pregosta setev itd. Če pazrasto čvrste rastlinice, potem jih je pridno pleti in zalivati ter pridno prevetrovati. Ako je zemlja suha, škropi jo v pričetku s postano (torej ne mrzlo) vodo bolj poredkoma, potem bolj pogostoma. Toplina v gorki gredi bodi podobna majnikovi po kakšnem gorkem dežju.

Kakor s solato je ravnati tudi s kolerabami, s karfiolami in z ohrovtom. Te rastline vzgojimo v gnojni gredi iz sadik, ktere smo vsejali jeseni, ali pa če v prav gnojno gredo med solato posejemo nekoliko njih semená. Ker se hitro razvijajo in se kmalu dotikajo oken, zato jih bode z uspehom silil le tisti, kdor ima zaboj za gnojno gredo tako narejen, da se da dvigati, torej da ni zidan, ali pa, če je lesen, da ni v zemlji pritrjen. Kadar se zaboj dvigne, ga je treba na zunanji strani, če je mráz, z gnojem, drugače pa z zemljo obložiti.

Mnogokrat je slaba zemlja vzrok, da rastline ne uspevajo. Takrat pomaga polivanje z razredčeno in dobro prekipelo gnojnico, a paziti je, da se pri tem rastline ne poškrope, ker jim to škoduje. Taka gnojnica se najbolje pripravi, če se kaka posoda napolni z mehko vodo, vanjo pa obesi vreča, napolnjena s kravjakom.

Dokler se rastline v gnojni gredi niso dobro vkoreninile, toliko časa jih ni močno zalivati, ampak le poprševati. Ko so pa rastline zemljo že s koreninami prerastle, takrat pa zalivaj vselej, kadar je potrebno, toliko, da dobi vsa plast skozi in skozi dovolj vlage, a pazi, da se ne dela blato. Po nepotrebnem pa tudi ne zalivaj, in nikar naj te ne moti gorenja suha zemlja, ampak pobrskaj in poglej, kakšna je zemlja spodaj.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 5. vprašanje: Na vprašanje, ktere hruške so dobre za mošt, nam je gospod Fr. Praprotnik, nadučitelj v Mozirju, sledeče sporočil: „Po mojih dosedanjih izkušnjah je za mošt najboljša hruška „ozimka“, ktera je tudi po Koroškem zelo razširjena. Ta hruška ima lepo piramidno rast, rodi obilno, ima belo in sočnato meso ter daje izboren mošt, ki se vedno draže plačuje kakor tepkovec.“ Imenovani gospod nadučitelj se je ponudil, da rad priskrbi cepičev te hruške.

Vprašanje 8. Ali je kakšna razlika med oljnimi tropinami, ki jih oddaja družba in med tistimi, ki se dobe iz naših domačih oljaren. Domače so na drobno po 3—4 glđ. metriški stot dražje kakor družbene, in moja ži-

vina, ki se je privadila družbenih, domačih niti več jesti noče. Kaj je temu vzrok? (L. R. na V.)

Odgovor: Med družbenimi lanenimi tropinami in onimi iz domačih oljaren je edina ta razlika, da so domače manj iztisnjene in imajo zato nekaj več tolščobe v sebi, vsled česar je metriški stot 50 h do 1 K več vreden. Domače lanene tropine so torej pravzaprav več vredne, a ravnanje z njimi v mlinih, oziroma v stopah, kjer se pri drobljenju segrejejo, naredi, da se pokvari in postanejo žarke. K temu pa še pride, da so tropine premalo posušene in se zato še laže izpridijo. Trgovci z domačimi tropinami vrhu tega hranijo zmlete tropine po več mesecev v vrečah, kjer se morajo izpriditi. K temu pa pride še sleparija prekupcev, ki vozijo zmlete lanene tropine okoli po deželi in jim primešavajo vsakovrstne reči, tako n. pr. prst, ter jih z vodo škrope, da se v roki čutijo bolj voljne. Domače lanene tropine so torej najmanj tako dobre kakor tvorniške, a ne smejo biti pokvarjene ter s kako drugo rečjo pomešane. Če Vaša živina ni hotela jesti domačih tropin, so bile gotovo že žarke; pred takimi pa Vas svarimo, ker so zdravju škodljive. Naša družba ima v zalogi le toliko tropin, kolikor jih utegne v 14 dneh oddati, in tudi odjemalci naj nikar ne kupujejo velike zaloge.

Vprašanje 9. Odkod pride, da se mi iz smetane noče umesti presno maslo. To se mi je letos že petič primerilo, Navadno pinimo 2—4 ure, a sedaj potrebujem ves dan ali pa še več. Kaj je temu vzrok in kako odpomorem. (I. B. na F.)

Odgovor: Če se smetana noče umesti, je vzrok neprimerna toplota in nepravilno pinjenje. Smetana v pinji naj ima 15° C topline ter sme biti pozimi par stopenj toplejša, poleti pa par stopenj hladnejša, ker se potem toplota med pinjenjem sama uravna. Ako se pini pregorka smetana, n. pr. 20 do 25 stopenj topla, kar se, žal, dostikrat zgodi, se maslena tolščoba zmehča in zmaže. Pinjenje traja neprimerno dolgo časa, presnega masla pa se malo dobi; maslo je belo, siru podobno, malo trpežno in manj okusno. Pozimi se zopet pini premrzla smetana; maslena tolščoba postane trda in drobljiva, tolščobne kroglice se nerade združujejo in pinjenje tudi neprimerno dolgo časa traja. Navadno ostane precejšen del smetane neizpinjen v mleku. Gori omenjeno, za pinjenje potrebno toplino ima pa smetana redkokdaj kadar pride iz mlečne shrambe; Treba jo je torej do te topline privesti, toda nikakor ne na peči! Ako se na peči smetana še tako pridno meša, se je nekoliko gotovo preveč pregreje, in vsled tega se pokvari. To pouzroči deloma zasirjenje mleka, in nasledek je ta, da pride sir v presno maslo, kar ga ne dela le neokusnega, ampak tudi netrpežno. Smetano privedemo s tem do primerne toplote, da jo pustimo nekaj časa v primerno toplem prostoru. Ako jo je treba prav hitro segreti, jo lahko postavimo v posode z gorko vodo, ali pa prilijemo toplega mleka; ako jo je pa treba shladiti, jo lahko postavimo v mrzlo vodo, ali pa ji dodamo majhnih kosov čistega ledu. Torej, če je za pinjenje pripravljena smetana pretopla ali premrzla, ni se treba bati truda, smetano privedi do primerne toplote. V poletnem času je treba pinjo splakniti z mrzlo, pozimi s toplo vodo, predno se prične pinjenje. Merodajna je tudi hitrost, s katero pinimo; ona zavisi od toplote in od pinje same. Pregibanje v pinji mora biti toliko hitrejše, kolikor mrzlejša je pinjena tvarina. Najhitreje je treba piniti sladko mleko, nekaj počasneje sladko smetano in še počasneje kislo smetano. Prehitro pregibanje v pinji naredi izdelano presno maslo mehko in slabo, zato se moramo tega ogibati. Kolikor bolj se pinjenje bliža koncu, toliko bolj se mora s hitrosjo ponehавati, in sicer tako, da je končna hitrost k večjemu polovica začetne hitrosti. Kot splošno vodilo naj velja, da se sme pinja k večjemu do $\frac{3}{4}$ svoje vsebine napolniti. Ako je v pinji preveč smetane, ni le pinjenje težavno, ampak se tudi smetana speni. Združenje tol-

ščobnih kroglic se s tem ovira, toplota se poviša, maslena tolščoba postaja mehka; končno se vender mora del smetane odvzeti, ako se hoče priti do zaželenega uspeha. Z natančnim pazovanjem časa, ki se rabi za pinjenje, hitrosti in toplote, pri kateri se je najbolje pinilo, se dobé pravila za vsak slučaj posebej, katerih se je treba redno dobro držati.

Vprašanje 10. Z grmovjem in trnjem obrastlo zemljišče sem lansko leto dal otrebiti in 30 cm globoko prekopati. Na ta prostor sem zasadil sadno drevje ter sem novino posadil s krompirjem, ki je prav dobro uspel. Sedaj hočem ves prostor posejati s travno mešanico, ki naj traja več let. **Kakšno travno mešanico naj vsejem in s kakšnim umetnim gnojem naj pognojim?** Zemlja je suha ter mešanica gline, apnenca in peska. (T. v G.)

Odgovor: Prostor spomladi pognojite s hlevskim gnojem in preorjete ter vsejte travno in deteljno mešanico pod kakšno jaro žito, na pr. pod oves. Za tako zemljo vzemite na 1 ha posejete na pr. 3 kg zelene detelje (*trifolium pratense* perenne), 4 kg rumene detelje, 3 kg rožičkaste nokote, 18 kg pahovke, 4 kg angleške ljulike, 10 kg pasje trave, 5 kg senožitne latcvke, 4 kg medene trave, 5 kg trde bilnice in 2 kg resulje. — Sejte pa raje pregosto kakor prerediti, in sicer posebej deteljna semena in posebej travna. Kadar je žito podvlečeno, je še le sejati deteljo in travo, ki se lahko podvlečejo in če mogoče povlačijo. — Če ste podorali hlevskega gnoja, ni treba prvo leto nobenega gnoja več. Drugo ali prvejša leta pa gnojite s Tomasovo žlindro ter kalijem, in če vidite, da manjka dušika, tudi z gnojilco ali prav previdno s čilskim solitrom.

Vprašanje 11: S čim se govedi najlaže odpravijo uši, ne da bi bilo sredstvo živalim kaj škodljivo? (A. L. v P.)

Odgovor: Najboljše tako sredstvo je tobakova voda, ki se naredi, ako se 1 del tobaka skuha v 20 delih vode. Ko so uši mrtve, je čez kakih 5 dnij zopet treba mazati, da se ugonobe tudi uši, ki prilezejo šele iz gnid, katerih tobakova voda ni umorila.

Vprašanje 12. Kako je odstraniti mah s travnikov, oziroma, kako se zabrani njega rast? (Urš. sam. v L.)

Odgovor: Mah se odpravi z obdelovanjem, t. j. s prevlačevanjem in gnojenjem travnika. Zgodaj spomladi je travnik prevleči z brano ter izravnati mah pograbit, ki prav dobro služi za steljo. Z brananjem se pa mah ne odstrani le in ovira v njegovi rasti, temveč se tudi zgorenja plast zrahlja in prezrači, kar zelo pospešuje rast detelje in trave. Poleg tega je pa gnojenje tudi potrebno, sicer rastline ne morejo uspevati. Kimske rastline potem same mah zaduše; če pa ne dobe v zemljih redilnih snovih, potem pa le životarijo in deloma usihajo ter tako delajo prstor mahu in mu dajejo priliko, da se širi. Prva leta, t. j. dokler je na travniku veliko mahu, naj se prav korenito vlači, poznejša leta zadostuje lahno prevlačevanje.

Vprašanje 13. Lesene vodovodne cevi, ki niso trpežne, bi rad nadomestil z železnimi ali lončnimi. Kje se dobe lončene vodovodne cevi, počem so in kako se skladata, da vodo drže? (J. M. v Št. J.)

Odgovor: Lončene cevi nikakor niso porabne za vodovod in jih tudi nikjer ne rabijo. Take cevi ne zdrže nikakega pritiska, vedno pokajo in se lomijo ter se ne dajo z nobeno rečjo tako dobro skupaj stakniti, da bi trajno držale vodo. Najboljše in valed trpežnosti najcenejše so dandanes železne cevi. Lončenih vodovodnih cevij nikjer ne prodajajo.

Vprašanje 14. Imam krave, ki ima kmalu storiti, pa še vedno dobro molze. Ali je res, da brejim kravam dolga molža škoduje? (J. R. v K. pri Št. J.)

Odgovor: Breja krava mora razen tega, da sebe redi, še dajati mleko in rediti tele. Za tvoritev sadu v svojem

telesu potrebuje jako veliko krvi, ktero dela iz krme, in sicer tem več, kolikor bolj se sad razvija. Če je pa krava prisiljena dajati veliko krvi za tvorjenje mleka, je oškodovan mladič, zato take krave skote slabotna teleta in ob prihodnji brejosti postanejo slabe molznice. Če se pri breji kravi mleko ne posuši samo, pričeti je vsaj 6 tednov pred rokom z molžo prijenjevati, in sicer počasi, ker hipno prenehanje more povzročiti bolezni v vimenu. Če se je molzlo po trikrat na dan, molze naj se potem le dvakrat, in slednjič enkrat. Štiri tedne pred rokom naj pa krava suha stoji.

Vprašanje 15. Že več let trsno rožje podkopavam v vinogradu kot gnoj in za rahljanje zemlje. Sedaj pa čujem, da to ni dobro, ker se neki potem v zemlji zaredi razen mrčes, ki povzroča trtam bolezni. Ali je morda bolje, trsno rožje podelati v mešanec ali je sežgati? (J. Z. pri Sv. T.)

Odgovor: Podkopavanje trsnega rožja ni slabo, ker res zemljo rahlja in tudi nekoliko gnoji. Res je nadalje, da se v rahli zemlji mrčes laže zaredi, a za trto je to skoraj brezpomembno. Važnejše je pa dejstvo, da je na trsnem lesu polno škodljivih gliv, ki se s podkopanim trsjem v zemlji hranijo, da potem prihodnjo pomlad vnovič trte napačajo. Na vsak način je bolje, rožje podelati v mešanec in potem z mešancem gnojiti. Isto velja tudi o trsnem listju, ki je glede gliv še bolj nevarno. Ako se pa ne oziramo na i tako ne velike množine dušika kot gnojilo, ki je v rožju in v listju, potem je pa bolje, rožje in listje sežgati ter pepel porabiti kot gnojilo, kajti na ta način se vse glive uničijo.

Vprašanje 16. Pred dvema letoma sem posejal kos njive z žledom. Želod pa je tako dobro kalil, da bo hrastičevje pregosto. Ali smem mlade hrastiče presaditi in ali jih je pri tem kaj obrezati? (J. Z. pri Sv. T.)

Odgovor: Seveda morete to storiti in pri presajanju mlade rastlinice obrezati, in sicer na korenini in na vršičku. Glavno korenino je skrajšati za tretjino in isto tako vrh. Tako presajena in obrezana rastlina se bo potem veliko bolje razvijala, ker se korenine na vse strani razrastejo in vrh postane bolj košat.

Vprašanje 17. Lansko leto je pri nas grozdna plesnoba naredila veliko škode, in sicer največ po starih vinogradih, manj po ameriških. Jaz sem neki vinograd žveplal, drugega pa ne, a plesnoba mi ni nikjer škodovala. Sedaj ne vem, če žveplanje kaj pomaga. Kakšno je Vaše mnenje? Nekteri trdijo, da je proti plesnobi dobro, trte škropiti z lugom. Ali je to res? (J. Z. v S. T.)

Odgovor: Proti grozdni plesnobi ni drugega in je v resnici tudi edino zanesljivo sredstvo pravočasno žveplanje trt. Če Vaše trte niso trpele po plesnobi ne v žveplanem in ne v nežveplanem vinogradu, je to le dokaz, da plesnobe še niste imeli. Na Dolenjem Avstrijskem, Štajarskem in Dolenjskim še te trsne bolezni do zadnjega časa niso v taki meri imeli, da bi jim bila napravljale kaj škode. Zadnja leta, zlasti lansko, je pa drugače postalo. Vinščaki v teh krajih te bolezni in nje zatiranja še niso vajeni in zato krožijo razna mnenja. Ko to bolezni in nje zatiranje do dobrega spoznanja, potem bodo že dobili pravo sodbo. Za Primorje in naše Vipavce je pa vse to dogmata reč, kajti oni se s tem pečajo že desetletja ter vedo, da je edina pomoč žveplanje. Glavna reč ostane pravočasno žveplanje, in sicer prvič prav močno predno trta cvete, drugič precej po cvetju in tretjič le tedaj, če se plesnoba še kaže po grozdju. Če precej po žveplanju pride dež, ki žveplo izpere, se mora vnovič žveplati. Kako leto dež tako nagaja, da uspešnega žveplanja ni mogoče izvršiti, zato se pa takrat neuspeh ne sme pripisovati žveplu, temveč vremenu. Primorci in Vipavci so v letih 1870. do 1880. marsikako tako leto doživeli. Žveplo ima pa le nekaj uničevalno moč na glivo grozdne plesnobe, če je dovolj fino zmleto. Čim finejša je, tem dražje.

Ako naj ima žveplanje kaj uspeha, je rabiti fino žveplo, in pri tem bodo naši vinščaki marsikdaj osleparjeni, kajti z ene strani bodo trgovci skušali dobiti ceno žvepla, z druge strani bodo pa vinščaki gledali na nizko ceno, in vsled tega se bo rabilo slabo žveplo in uspehi bodo tudi slabi. Žveplo se glede finosti označuje po stopnjah, določenih od Šansela (Chansel), in velja pravilo, da mora imeti vsaj 70 %, če naj je pri porabi uspešno. Naša družba bo odlašala žveplo, za kojega tako finost jamčimo. Pri trgovcih bo seveda drugače, oni sploh ne jamčijo, priprost vinščak se pa o zadostni finosti sam sploh ne more prepričati.

Gospodarske novice.

* Današnje drugo številko dobe le oni, ki so plačali udnino, oziroma naročnino za l. 1900. Doposiljanje te številke udom po nekterih podružnicah se bo nekoliko zakasnilo, ker so se nam iz znanih vzrokov nabiralne pole prepozno doposlale in ni bilo mogoče naslovov do izdaje 2. številke v red dejati, oziroma pripraviti.

* Podpore mlekarskim zadrugam je dovolilo c. kr. kmetijsko ministerstvo, in sicer v Škofji Loki, v Zireh in v Zagorju.

* Tvornice za kmetijske stroje so vsled zvišanja cen železu sklenile podražiti svoje izdelke. Tvrška „Alfa Separator“ je povišala cene za mlekarne stroje za 10 %, in sicer izvzemši za posnemalnike.

* Praktični mlekarški tečaj za gojenke na družbeni gospodinjski šoli se je pričel 12. t. m. ter bo trajal dva meseca.

* Slovensko čebelarstvo društvo je imelo v četrtek, 25. t. m. v Ljubljani v „Mestnem domu“ svoj redni občni zbor, ki je bil iz vseh slovenskih pokrajin jako dobro obiskan, kajti zbralo se je do 100 udov. Podrobno poročilo o zborovanju prinese društveno glasilo „Slovenski čebelar“, katerega udje dobijajo brezplačno. Udnino (2 K) je pošiljati društvenemu predsedniku gosp. Fr. Črnagoju, nadužitelj na Barju pri Ljubljani. Jako uspešno delujoče društvo prav toplo priporočamo vsem čebelarjem in vsem, ki se zanimajo za to stroko kmetijstva.

* Skušnje v podkovski šoli so se vršile dne 27. in 28. decembra p. l. pred izpraševalno komisijo, kateri je predsedoval vodja šole, uia in izpraševalca sta pa bila c. kr. veterinarski koncipist gospod Alojzij Pavlin in učitelj podkovstva Edvard Šlegel. Kovačev brez šole je prišlo 14, in sicer je izpit delalo prvič 11 kovačev, 3 so pa skušnjo ponavljali. Uspeh skušnje ni bil kaj povoljen; 3 kovači so propadli in bodo morali po preteku enega leta skušnjo ponavljati. Po narodnosti je bilo 13 Slovencev in 1 Nemec. Učenci podkovske šole so vsi z dobrim uspehom prestali izpit iz podkovstva in mesogledstva, vsi so bili iz Kranjske in vsi so imeli podpore.

* Assicurazioni Generali v Trstu. Glavno zastopstvo te zavarovalnice za Kranjsko je prevzel s 1. januarjem t. l. J. N. Röger ml. v Ljubljani, in sicer je dobil zastopništvo po priporočilu tvrške J. C. Mayer, ki je doselaj imela zastopništvo in pri kateri je J. N. Röger skozi 9 let vodil posle tega zastopništva. Glede vsega drugega opozarjamo na inserat v tej številki.

* Prispevki za cesarja Franca Jožefa I. zaklad za stare, zveste posle: Anton Marn, sluga c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, 40 h; Maks Jelovšek, pos. sin na Vrhniki, 1 K; Mihael Tomšič, pos. in strojar na Hribu, 1 K; Matija Pečkaj, pos. in strojar na Vrhniki, 1 K; Fr. Tršar, pos. in strojar na Hribu, 1 K; Karol Kotnik, posestnik v

Mirkah, 1 K; Karol Kotnik, tvorničar na Vrdu, 2 K; Anton Bučar, trgovec na Vrhniki, 1 K; J. Majaron, pos. in trgovec v Borovnici, 2 K; Jos. Lenarčič, tvorničar na Vrhniki, 2 K; Frančišek Mikuž, posestnik v Spod. Idriji, 2 K; Janez Majtinger, c. kr. predstojnik deželnihi knjig v Trebnjem, 1 K; Friš Pehani, posestnik v Trebnjem, 1 K; Viljem Tomič, trgovec v Trebnjem, 1 K; Frančišek Zupančič, usnar v Trebnjem, 1 K; Janko Ruprecht, lekarnar v Trebnjem, 1 K; Alojzij Šlajpah, posestnik v Veliki Loki, 1 K; Ivo Radelj, posestnik i t. d. v Trebnjem, 1 K; Ivan Valenčič, posestnik v Trnovem, 10 K; Ivan Urbančič, posestnik v Trnovem, 2 K; Alojzij Domicelj, posestnik v Zagorju, 2 K; Mat. Fatur, posestnik v Zagorju, 50 h; J. Česnik, posestnik v Knežaku, 40 h; Andrej Urbančič, posestnik v Knežaku, 1 K; J. Čuček, posestnik v Knežaku, 2 K; M. Prosen, posestnik v Vrbici, 1 K; Ant. Žnidaršič, posestnik v Ilir. Bistrici, 1 K; Alojzij Urbančič, posestnik na Bači, 1 K; Ivan Tomšič, posestnik v Ilir. Bistrici, 1 K; R. Valenčič, posestnik v Trnovem, 1 K; Ivana Urbančič v Trnovem 20 h; Josip Verderber, posestnik na Bledu, 1 K; Anton Wester, posestnik na Bledu, 1 K; Ivan Rus, posestnik na Bledu, 1 K; Ivan Pretnar, posestnik na Bledu, 1 K; Neimenovan 1 K; Jakob Peternel, posestnik na Bledu, 1 K; Franjo Rus, nadužitelj na Bledu, 1 K; Ferdinand Sekovanič, posestnik na Bledu, 1 K; Josip Kolman, posestnik na Bledu, 1 K; Jurij Ravnik, posestnik na Bledu, 1 K; Jakob Potočnik, posestnik na Bledu, 1 K; Ivan Erlih, posestnik na Bledu, 50 h; Josip Kocjančič, posestnik na Bledu, 50 h; Anton Benedik, posestnik na Bledu, 40 h; Oton Wölfling, posestnik na Bledu 2 K; Anton Hučlovarnik, posestnik na Bledu, 1 K; Ljudevit Ilk, posestnik na Bledu, 1 K; Anton Vovk, posestnik na Bledu, 1 K; Anton Kralj, posestnik na Bledu, 1 K; Ivan Kunčič, posestnik na Bledu, 1 K; Simon Kežar, župan na Bledu, 1 K; Josip Ažman, posestnik na Bledu, 1 K; Janez Burja, posestnik v Boh. Beli, 20 h; Janez Zupan, posestnik v Boh. Beli, 20 h; Janez Pangerc, posestnik na Selu, 1 K; Anton Pretnar, posestnik na Bledu, 1 K; Anton Velepčič, vrtnar na Bledu, 1 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Vačah, ki bode v nedeljo, 11. svečana t. l. popoldne po cerkvenem opravilu v prostorih ljudske šole.

S P O R E D :

- 1.) Poročilo tajnikovo.
- 2.) Poročilo o delovanju podružnice.
- 3.) Poročilo blagajnikovo.
- 4.) Pregled računov.
- 5.) Razni nasveti in predlogi.

K obilni udeležbi uljudno vabi

odbor.

Št. 27.

R a z g l a s

c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 3. januarja 1900. l., št. 27., s katerim se nadalje omejuje uvažanje prasičev iz posameznih ozemelj deželne ogerske krone na Kranjsko.

Dodatno k razglasu z dne 23. decembra 1899. l., št. 43.039. („Wiener Zeitung“ z dne 24. istega meseca, št. 291.), ministerstvo za notranje stvari ukazuje tako:

Ker se je še nadalje razširila svinjska kuga v tostransko ozemlje, je uvažanje prasičev v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, prepovedano:

I. iz Ogerske:

a) iz županijskih sodišč: Puszta, Sokoróalja, Toszigetcsill-köz (velika županija Cyör) Csákatornyja, Perlak (velika županija Zala);

b) iz kraljevega svobodnega mesta: Györ;

II. iz Hrvaške in Slavonije;

a) iz okrajev: Grubišno polje (velika županija Bjelovar-Križevci), Novi, Ogulin, Slunj, Vrbovsko (velika županija Modruš-Rieka) Daruvar, Pakrac (velika županija Požega), Varaždin (velika županija Varaždin), Jaska, Karlovac, Pisarovina, Samobor (velika županija Zagreb);

b) iz kraljevega svobodnega mesta Varaždin.

Predstoječe prepovedi stopijo takoj v veljavnost.

To se vsled razpisa zgoraj navedenega ministerstva z dne 30. decembra 1899. l., št. 44.381, in dodatno k tuuradnemu razglasu z dne 27. decembra 1899. l. št. 19.634, razglasi v natančno izpolnjevanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1900.

Št. 339.

Razglas.

Z ozirom na sedanje stanje svinjske kuge na Kranjskem je c. kr. namestništvo na Dunaju z razglasom z dne 4. januarja t. l., št. 117.043, iz l. 1899., prepovedalo uvažanje prasičev iz političnega okraja Črnomelj na Spodnje Avstrijsko.

Uvažanje kladnih prasičev iz ne zaprtih okrajev Kranjske na Spodnje Avstrijsko je dopuščeno samo po železnici na postaje, najbližje tistim krajem, kamor so prasiči namenjeni. S teh postaj je prasiče potem, če je živinozdravnik našel, da so zdravi, na vozovih prepeljati na kraj njih namena ter jih je tam, ne da bi se smeli poslati kam drugam, kar najhitreje zaklati.

Uvažanje plemenskih in užitnih prasičev s Kranjske na Spodnje Avstrijsko je prepovedano dotlej, dokler se ne ukaže drugače.

Ta ukazila se ne dotikajo železničnega prevoznega prometa kranjskih prasičev skozi Spodnje Avstrijsko.

To se daje na občno znanje ter ob enem razveljavlja tuuradni razglas z dne 5. aprila 1898., 5061.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 12. januarja 1900.

Št. 575.

Razglas.

Na podstavi zadnjega uradnega izkaza o živinskih kugah deželne vlade v Sarajevu o razširjanju nalezljivih živinskih bolezni v okupacijskem ozemlju in o zanesenih kugah vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 6. januarja 1900., št. 841., deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače,

1.) zaradi svinjske kuge prepoveduje uvažati prasiče iz okrajev Kladanj, Bos. Novi, Prnjavor in Doleja Tuzla;

2.) zaradi ovčjih kozá pa ovce iz okrajev: Sanskimost, Bos. Novi, Petrovac, Bihać, Cazin in Krupa okupacijskega ozemlja na Kranjsko.

Te nove odredbe stopijo

12. dan januarja 1900. l.

v veljavnost in se namesto onih s tuuradnim razglasom z dne 15. novembra 1899., št. 17.254., objavljenih, ki se s tem razveljavljajo, razglasi z dodatkom, da bi se prestopki zoper zgoraj navedene okraje razglase uvozne prepovedi za prasiče kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882. l., št. 51., in transporti, med katerimi bi se našla tudi samo ena za omenjeno kugo obolela žival, zavrnila na oddajno postajo.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 11. januarja 1900.

Št. 1352.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Pragi je z razglasom z dne 16. t. m., št. 7311., glede na to, da se v okraju Črnomelj večkrat pokaže svinjska kuga, prepovedalo dotlej, dokler se ne ukaže drugače, uvažati prasiče s Kranjske na Češko za plemenske, užitne in trgovinske namene.

Dopuščeno pa je uvažati za zakol namenjene prasiče iz neokuženih krajev v kladnice nastopnih mest:

Asch, Ustje, Bilin, Brunov, Most, Budejevice, Hotebor, Nemški brod, Dobran, Heb, Loket, Falknov, Mirov, Jablonec, Horic, Humpolec, Jičín, Kadanj, Karlovi vari, Kladno, Klatovi, Kolin, Kraljičin dvor, Landskron, Laun, Litomerice, Marijanske kopeli, Melnik, Milevsko, Nahod, Novi Bydžov, Novo mesto ob M., Pardubice, Pelgrimov, Pisek, Podebrad, Rumburg; Žatec, Slani, Semil, Strakonice, Domažlice, Toplice, Dečín, Trutnov, Turnava, Warnsdorf in Praga (Holešovice).

Vpeljane prasiče je od postaje tistega kraja, kamor so namenjeni, z vozom prepeljati v kladnico ter jih tam najkasneje v šestih dneh zaklati.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v veljavnost

dne 22. januarja 1900. l.,

se kaznujejo po zakonu z dne 21. maja 1882. l., drž. zak. št. 51.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 23. januarja 1900.

Listnisoa uredništva.

K. T. v H. Popolnoma pravilno urejena, vsaj za naše razmere, je na Kranjskem in menda sploh na avstrijskem jugu, le mlekarica zadruga v Dol. Logatcu. V zadrugi poslujeata dva popolnoma izučena mlekarja, ki sta praktično izvežbana, a sta dokončala tudi dveletno mlekarico šolo. Zaradi vstopa praktikanta v imenovano mlekarico stopite v zvezo naravnost z zadrugo.

L. Z. v J. Takih zahval ne moremo sprejemati v list Veseli nas, da imate tako izboren uspeh s krmljenjem oljnih tropin in Bog daj, da bi pokladanje močnih krmil postalo pri nas splošno, kajti brez njih ni umne živinoreje. Več kakor take zahvale morejo koristiti dobri vzgledi.

J. P. na B. Duh po karbolineju, ki Vam je prišel po popisanem načinu v žganje, se ne da več odpraviti.

T. v G. Kako se rabi umetni gnoj v vinogradu, najdete obširno popisano v Gombačevi knjigi »Novo vinogradništvo«, ki se dobi pri naši družbi za 80 h.

A. L. v P. Drenova seč ni dosti vredna.

J. G. v G. Pot, ki pelje skozi Vaš kozolec, morete preložiti le v dogovoru s tistimi, ki so opravičeni do tega pota.

M. Z. v K. Zakaj je tele poginilo, iz Vašega pisma ne moremo posneti, in kako to v bodočnosti preprečiti, Vam tudi ne moremo svetovati, ker ne vemo vzroka, zakaj je tele poginilo. Da je imelo tele v črevih skuto, še ni znak bolezni. Ali je bilo tele zaprto, ali je imelo drisko?

J. S. v F. L. Kokosovi orehi rasto le v najbolj vročih krajih.

A. P. v Z. Zasebnikom nikjer ne dajejo podpor za vodo-vode. Stroje za dviganje vode prodaja J. Kunc v Moravski Beli Cerkvi (Mähr. Weisskirchen).

A. Z. v T. Oprostite! Na Vaše vprašanje smo Vam sicer že pismeno odgovorili, a ob enem Vam tukaj še posebno povemo, ker se to tiče tudi mnogo drugih, da ni čuda, če se kako vprašanje založi, kajti v enem in istem pismu naročate razne reči in ob enem stavite vprašanja za »Kmetovalca«. Naročilna pisma ne pridejo uredništvu v roke in se hranijo pri naročilih, zato se lahko pregleda ali pozabi na vprašanje. Zato lepo prosimo, v takem slučaju vprašanja spisati posebej na košček popirja.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 32 K, na 1/2 strani 16 K, na 1/4 strani 10 K in na 1/8 strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarija 1900. Leto XVII.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 31. januarija 1900. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 110.— h do K 120.— h; nemška detelja (lucerna) K 110.— h do K 120.— h; gorenjska repa K 60—70 h; laneno seme, domače ozimno K 31.— h; konopno seme K 36.— h do K 36.50 h; kuminovo seme K 64.— h do K 66.— h.

Fižol: Rudeči ribniški K 18.60 h; rudeči Hrvat K 17.— h; prepeličar (koks) K 20.— h. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistenelega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 26.— h do K 34.— h. brez dima sušene K 34.— h. do K 40.— h.

„Orehi“ domači: K 34.— h do K 36.— h.

Ježice nove: K 7.— h do K 9.— h za 100 klg.

Med čist: po K 82.— h

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po K 80.— h do K 84.— h.

„težke od 30 do 40 kg „ „ 76.— „ „ 84.— „

lahke „ „ 80.— „ „ 82.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klg.)

Telečje kože: K 1.14 za kg.

Kozličeve kože po K 1.70 h do K 1.80 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 64 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 „ „ „

Kože lisic po K 11.— do 12.—

„ kun „ „ 30.— „ 36.— za par.

„ dihurjev „ „ 6.— „ 8.—

„ vidr „ „ 24.— „ 26.—

Kože zajcev po K 36.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 31. januarija 1900. Pšenica K 8.60 h, rž K 7.20 h, ječmen K 6.80 h, oves K 6.20 h, ajda K 8.50 h, proso K 10.— h, tursica nova K 5.80 h, seno K 2.10 h, slama K 1.80 h. (Vse cene veljajo za 50 klg.)

Na Dunaji, 27. jannvarija 1900. Pšenica spoml. K 7.89 h, rž spoml. K 6.72 h, oves spoml. K 5.34 h, tursica K 5.22 h. (Vse cene veljajo za 50 klg.)

Strokovno vrejena trgovina semen

Alojzija Korsika,

umetnega in trgovskega vrtnarja v Ljubljani,

Šelenburgove ulice šte. 5.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih, travnih, zelenjadnih in cvetličnih semen, kakor svojo bogato zalogo čiste, predenice proste detelje in drugih krmskih semen. Nadalje izdelovanje svežih in suhih vencev in šopkov za vsakotere slavnosti, sploh vse v vrtnarsko stroko spadajoče dela. (17-1)

Ceniki na zahtevo brezplačno in poštne prosto.

Št. 12.168 l. 1899.

Razglas.

Deželni odbor je namestil deželnega praktičnega učitelja za mlekarstvo in sirarstvo, ki ima nalog pospeševati napredek mlekarstva in sirarstva v naši deželi.

Ker se pogostoma slišijo pritožbe, da pomanjkuje mlekarskim zadrugam, ki se v deželi v tako lepem številu razvijajo, dobrega sirarskega veščaka, ki bi bil njim pri ustanovitvi in ureditvi, kakor tudi v nadaljnjem delovanju v posvet in pomoč, razglasa s tem deželni odbor, da bo radevolje ugodil prošnjam mlekarskih zadrug če bodo zahtevale, da se jim dpošlje deželni sirarski veščak v posvet. Prošnje za to so pošiljati podpisanemu deželnemu odboru. (9—2)

Od deželnega odbora kranjskega.

Čemu v Ameriko

ko si doma lahko denarja za-
služi, kdor zna pisati in brati in mu je resna
volja truditi se. — Vprašanja v tej zadevi pošiljajo naj
se v zaprtih pismih z napisom: „Ne v Ameriko!“
poste restante v Ljubljano. (11—2)

Vsakovrstne poljedelske stroje

posebno izborne **slamoreznice**, patent „Austria“ najnovejše
sestave, št. 7, 6, 5, 4, ki se gonijo z ного ali pa na gepelj priporoča

Ivan Komatič,

glavni zastopnik tvrdke Schindler

Ljubljana, — Francovo nabrežje št. 1. — Ljubljana.

Cene nizke!

(18—1)

Deteljno seme.

Ker je podpisana družba prepričana, da se je obraniti predenice (žide) v detelji le tedaj, ako se seje čisto seme
ukrenila je posredovati tudi letos svojim udom nakup zanesljivega detelnega semena.

Tisti udje, ki hočejo tedaj tako seme, naroče naj ga pri podpisani družbi, družba naročila bode le toliko detelnih semen,
kolikor bo naročenih.

Naročeno seme je pregledano od c. kr. pregledovalne postaje na Dunaji,

1 klgr. prave francoske lucerne (nemške ali večne detelje) stoji 1 K 20 v, 1 klgr. debelozrnate domače t. j. štajerske, rudoče
detelje stoji 1 K 40 v. Naročila se sprejemajo samo od udov.

Vreče in vožnji listi se ne zaračunajo.

Opomnja. Cene postavljene so tako nizko, da cenejši ni mogoče dati »poštenega« semena »brez predenice«. Ker je
ponujano seme dvakrat čišteno in le odbrano debelo seme, zadostuje polovica semena v primeri s drugim cenim a slabim semenom,
zato je kupec tega semena na vsak način na dobičku. (4—2)

Ravno tako oddajala bo podpisana družba

pravo rusko laneno seme

in sicer

1 kilogram po 36 vinarjev.

Naročniki naj se za navedena semena takoj oglase pri podpisani družbi. Naročitvam je priložiti vsaj polovico zneska za
naročeno blago kot aro. Naznaniti je natančno: naročnikovo bivališče, zadnjo pošto, oziroma železniško postajo.

!!Manj kot 5 kg se po pošti ne razpošilja!!

Naročila je prijavititi:

c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali v Trstu

ustanovljena leta 1831

je največja domača (tuzemska) zavarovalnica, kajti zaklad družbe znaša več kot
153 milijonov kron avstr. velj. — Zavarovalnica je izplačala za škode, kar
obstoja, do konca leta 1897 čez 633 milijonov kron avstr.-og. velj.

Družba zavaruje:

(13—2)

1. za človeško življenje v vseh mogočih na-
činih. V teku leta 1899 je bilo vloženih
11408 ponudb za zavarovanje na življenje
v zavarovalnem znesku K. 84.600.332-53;
2. zoper požare pri vsakovrstnih posestvih
in imetjih. — Občinam, cerkvam, samo-
starom, dobrotelnim zavodom in graj-
ščinam dovoljuje družba 20% popustka
od čiste imovine.
3. zoper škode pri prevažanju na sohem in
na vodi,
4. zoper poškodovanje zrcalnih oken in zrcal,
5. zoper telesne nezgode na račun: „Prve
občne zavarovalnice zoper nezgode na
Dunaju“,
6. zoper škodo vsled toče na račun: „Ogerske
akcijske družbe za zavarovanja proti
škodi po toči in za pozavarovanja“.

Glavni zastop za Kranjsko v Ljubljani, Gradišče št. 4
v Sevnikovi hiši.